

Gay & Lesbian Weddings

Растислав Динић је у свом тексту "Мали човек, или о фуснотама и барикадама" [\[1\]](#) подвргао критици мој чланак "Пораз геј лобија"

[\[2\]](#)

. Његова основна примедба тиче се фуснота. Он тврди да се моје фусноте могу поделити у три групе: 1. оне у којима се фалсификују релеванти извори; 2) оне у којима се наводе нејасни, недоречени или непостојеће извори; 3) оне у којима се наводе ирелевантни или идеолошки обојени извори. Одговорићу на ове приговоре.

1.

Као пример фалсификовања релевантих извора Динић наводи моју реченицу да "истраживања показују разлику у материјалном положају између хомосексуалаца и хетеросексуалаца" која се завршава фуснотом у којој се помиње књига А. Gluckman and В. Reed, *НотоЕconomics*. Он каже да се у тој књизи заправо критикују таква истраживања и да ја своје тврдње поткрепљујем позивањем на изворе у којима се тврди баш супротно. "Ако ово и није строго гледано фалсификат", великодушан је Динић, "онда је свакако кршење свих бољих обичаја академског и новинарског поштења". Пошто ја мислим да су хомосексуалци богатији од осталих, поента је целог Динићевог текста, ја сам само још један од оних десничара који свуда виде заверу Јевреја, хомосексуалаца или масона, против обичног, малог човека.

Као одговор на ову примедбу мени не преостаје ништа друго до да позовем читаоца да поново погледа мој текст. Из њега се, најпре, види да ја уопште не мислим да је хомосексуализам усредсређен само у вишим друштвеним круговима. "Хомосексуализам није само `забава богаташа`, кажем ја. "Реч је о томе да су богатији и образованији хомосексуалци спремнији да јавно упражњавају свој `стил живота` и да се боре за афирмацију `геј права`. Припадници радничке класе, показује једно истраживање, и када су хомосексуалци, мање су склони да себе опишу као геј особе, чешће настоје да живе хетеросексуалним животом и слабије су укључени у геј заједницу", пише у мом чланку.

О дијалогу (или још једном о фуснотама и барикадама)

Пише: Слободан Антонић

понедељак, 08 децембар 2008 13:33

Хомосексуалност, дакле, према мојој интерпретацији која стоји у самом тексту, није резервисана само за више слојеве, него су виши (и образованији) пре спремнији да је признају. Управо то је и објашњење зашто истраживања често показују виши материјални (друштвени) положај хомосексуалаца. То кажу и критичари тих истраживања. Динић ме, тако, оптужује да у фуснотама прикривам баш оно што у главном тексту и тврдим. Доиста необичан начин прикривања.

Динић може да ми пребаци да се та истраживања у самом тексту са методолошке стране не критикују. Али, то уопште и није био предмет разматрања мог текста. Ако читалац погледа контекст у којој је реченица коју цитира Динић видеће да она стоји као увод у објашњење зашто је, иако је Обама убедљиво добио изборе у Калифорнији (7,6 према 4,6 милиона гласова), на референдуму победила, условно говорећи, конзервативна страна. Моје објашњење је да су нижи слојеви, који су Обама донели победу, у погледу хомосексуализма конзервативнији од виших. У том контексту ја, дакле, помињем истраживања која кажу да хомосексуалци више зарађују. Но, одмах затим кажем да је хомосексуалност присутна и код радника, само што они, за разлику од виших слојева, нису спремни да је признају. Хомосексуализам је свакако као "стил живота", "идентитет" и "друштвени ангажман" присутнији у вишим него нижим слојевима. "Док радници и нижи слојеви свој начин живота виде као `нужност`, високо вреднујући заједницу (породицу, колектив, комшилук), дотле припадници виших класа свој начин живота виде као лични избор, којим се могу поносити", кажем ја. Супротстављеност ова два начина живота мени служи као објашњење зашто нижи слојеви гласају за економску политику Демократа, али не и за њихову "геј/лезбо агенду".

Зашто сам онда помињао ова истраживања? Из тога што ова истраживања, односно објашњење њихових резултата, нису савршена, никако не следи ни да су она ирелевантна. Ова истраживања не показују тачан класни распоред хомосексуалаца у друштву. Али ова истраживања показују да хомосексуалну заједницу – дакле самосвесни и друштвено активни део хомосексуалаца – чине пре свега припадници средњих и виших слојева. Ова истраживања нису релевантна за *све* хомосексуалце у некоме друштву. Али јесу за оне који припадају хомосексуалној заједници – дакле, специфичном сегменту друштва са идентитетом и акционим потенцијалом. А управо се у том делу друштва образује "геј лоби" чије деловање разматрам у свом тексту.

Пошто колега Динић воли поједностављене аналогije, послужићу се и ја једном, како бих што сликовитије објаснио да из тога што неко истраживање не показује оно што мисле његови аутори, не следи и да је оно нерелевантно. Један истраживач је, као што знамо, био убеђен да је земља коју је открио западна Индија. Други истраживачи су затим утврдили да то није Индија већ нови континент. Да ли то онда значи да истраживање о коме је реч нема вредност? Наравно да не. Тако се може рећи и да

истраживања, која помињем, нису доказ вишег друштвеног положаја хомосексуалаца, али јесу показатељ релативно доброг друштвеног положаја хомосексуалне заједнице – тј. њиховог самосвесног и друштвено активног дела.

Нема сумње да би колега Динић, кога сам имао част да упознам као интелегентног и посвећеног студента, ову дистинкцију лако разумео само да је мом тексту пришао са мање жеље да ме раскринка као несолидног аутора и виолентног десничара. Такође сам сигуран да би се колега Динић, само да је мање страсно пришао "раскринкавању" сетио академског правила да када вам неки извор није доступан, онда га цитирате према другом извору у коме се он помиње. Дакле, у инкриминсаној фусноти лепо стоји: "Према једном старијем истраживању (Overlooked Opinions survey, 1990), 34% геј и лезбијских особа имало је приход већи од \$50.000, док је тај постотак у укупном становништву износио 25% (A. Gluckman and B. Reed, 'The Gay Marketing Moment', in A Gluckman and B Reed, Homo Economics; Routledge, 1997)". Ја нисам имао директан увид у Overlooked Opinions survey, па сам га цитирао према Глукману и Риду. У чему је ту фалсификат? У чему сам ја своје читаоце довео у заблуду? Још једном напомињем да сам ова истраживања, о којима сам у "инкриминсаној" реченици обавестио читаоца, одмах у следећем делу текста ставио у одговарајући (критички) контекст. Нема фалсификата, нема довођења у заблуду – осим, можда, за исувише "страсног" читаоца који у штиву види и оно што у њему не стоји. Али, то је можда мање проблем писца, а више проблем "страсти" тога читаоца.

2.

Другу групу мојих фуснота, по Динићу, чине оне у којима се наводе "нејасни, недоречени или непостојећи извори". "Непостојећи извор" је, вероватно, мој текст у "Политици" који више није на ранијој мрежној адреси јер је, "Политика", у међувремену, реорганизовала сајт. Моја грешка је што сам дао стару адресу. Али, мој чланак ипак није "непостојећи извор". Динић је, као што се види из његове критике, овај мој текст лако пронашао. Отуда се може рећи да је то једнако "непостојећи извор", колико је и горе помињана фуснота о истраживањима "фалсификат".

У "нејасне" и "недоречене" изворе Динић сврстава моје позивање на чланке из "Политике" и "24 часа". Пошто текст нисам писао са амбицијом да га објавим у научном часопису, већ у новинама и на интернету, као изворе сам користио и новинске чланке. Па шта? У чланку из "Политике" помиње се још једно од "спорних" истраживања, чију релевантност и сам сматрам ограниченом. Зашто бих онда у вези тог истраживања морао да будем прецизнији него што сам био? За потребе свог новинског/интернет

О дијалогу (или још једном о фуснотама и барикадама)

Пише: Слободан Антонић
понедељак, 08 децембар 2008 13:33

чланка, а у вези ствари која није кључни део моје аргументације, користио сам други новински чланак. И? Када будем писао научни рад "о релевантности искуствених истраживања класног положаја хомексуалаца" ја ћу цитирати пун назив истраживања, наручиоца, ауторе и сл. У контексту новинског/интернет текста и оно што сам навео сасвим је довољно.

"Контекст" је кључна реч и за коришћење листа "24 сата". Ја сам га поменуо у склопу објашњења зашто су "обични" људи у Калифорнији гласали против "геј-агенде". Тврдио сам да су били иритирани непрестаним терором "политичке коректности". У том контексту сам поменуо и чланак из "24 часа" у чијем наслову је стајало да А. Шварценегер, гувернер Калифорније, укида речи "мама" и "тата" у школама. Динић ме исправља и каже да такав захтев у дословном смислу никада није постојао, већ да је само реч о преувеличавању које долази од критичара "антидискриминационих" мера које су тада биле уведене у калифорнијским школама. Можда то и јесте било преувеличавање. А можда и није? Зар Динић стварно није чуо за "едукативне" књиге као што су "Хедер има две маме" (*HeatherHas TwoMommies*) и "Џени живи са Ериком и Мартином" (*JennyLives withEri*

с *а*
nd
Martin

)? Да ли су и те књиге "непостојеће" и "преувеличавање"? Ја мислим да страх људи у Калифорнији, да ће убрзо доћи на ред и буквалан захтев да се ПК примени и на "маму" и "тату" из буквара, није био без икаквих основа. Динкић тако не мисли. Али, било како било, тај страх је моје објашњење зашто је дошло до пораза "геј агенде" на референдуму у Калифорнији. Чланак из "24 сата" ми је послужио само да нешто кажем о том страху.

Ја тај страх, морам да кажем и то, сасвим разумем. Знам да свака идеологија тежи да испуни целокупни простор друштвеног поља. Тако је, за наших живота, било са комунизмом. Тако је било са национализмом. Тако ће, можда још за наших живота, бити и са либерализмом. Одбацити размишљање о тој опасности, под изговором како та опасност наводно постоји само у листу "24 часа", доста је плитко и не превише у складу са интелигенцијом господина Динића.

3.

Трећу групу фуснота, по Динићу, чине оне у којима се наводе ирелевантни или идеолошки обојени извори. Динић ми пребацује да су ми главни ауторитети, када говорим о утицају геј лобија у САД, амерички десничари као што су Патрик Бјукенен,

О дијалогу (или још једном о фуснотама и барикадама)

Пише: Слободан Антонић
понедељак, 08 децембар 2008 13:33

Мајкл Севиц или Дејвид Ноубл. Затим Динић цитира неке друге њихове ставове, иначе карактеристичне за америчку десницу. Пошто мисли да је тако дисквалификовао ове "изворе", он уједно мисли да је тиме дисквалификовао и читаву причу о деловању геј лобија у САД.

Најпре, лобистичко и интересно деловање је сасвим легално у САД. У свом тексту сам навео имена више хомосексуалних организација и лоби група које су утицајне у САД. Проблем, међутим, није у легалности лобија, већ у томе да је утицај хомосексуалне заједнице далеко шири од јавних лоби група.

Навешћу један пример. Ни једна геј или лезбо група јавно се не залаже да се у филмовима и серијама хомосексуалци приказују искључиво у позитивном светлу. Ипак, данас нема серије или филма у којима хомосексуалци нису симпатични, ненасилни, културни, ведри... Америчке серије и филмови су препуни насиља. Ипак, када сте последњи пут, у холивудској продукцији, видели да је неко насиље починила геј особа, и када је неки негативни лик било које филмске драме био геј?

Они који критикују деловање геј лобија у САД сматрају да то није последица никакве "осетљивости" теме и жеље да се додатно не стигматизује једна "дискриминисана" категорија људи, већ да је то резултат доста бруталног деловања неформалне цензуре, коју спроводи холивудски геј лоби. Такве и друге оптужбе, на основу сведочења из саме холивудске индустрије које сам и ја поменуо (Мајкл Овиц), износе првенствено десничари и о таквим оптужбама ја извештавам. Динић би можда тим оптужбама више веровао да њих износе левичари. Али, тако нешто није баш могуће очекивати, пошто је америчка левица, по дефиницији, пријатељска са ГЛБТ покретом.

Ја лично бих, међутим, највише веровао некој озбиљној академској студији о целом том проблему. Али за такве студије, онолико колико сам се бавио овим питањем (а то је заиста било узгред), једноставно не знам. Из тога, међутим, што су такве студије непознате, не следи ни да проблем не постоји. О академском конформизму, на америчким универзитетима, о избегавању "осетљивих" тема, о неговању стриктне "политичке коректности" доста је писано. Мени, рецимо, врло аутентично делује сведочење Роберта Борка, некадашњег судије и професора уставног права на Yale Law School. Он исцрпно описује атмосферу "мини француске револуције" која је владала на америчким универзитетима крајем шездесетих, и постепено претварање те "револуције" у сурову владавину "политичке коректности" [\[3\]](#) . Динић, наравно, може и Борка да дисквалификује као академског десничара. Али, чим јавно проговорите о ономе што многи мисле, ви добијете ту, или неку другу етикету. Људи једноставно не желе да имају

О дијалогу (или још једном о фуснотама и барикадама)

Пише: Слободан Антонић
понедељак, 08 децембар 2008 13:33

проблеме и зато избегавају одређене теме. На крају, као резултат општег конформизма, тим темама се највише баве они који се не боје да себе сврстају у десницу, или се једноставно не боје те етикете. Тако, о геј лобију данас у САД најгласније говоре људи као што су Бјукенен или Севиџ. Али то, само по себи, ипак не може бити доказ да је постојање овог лобија (и у његовом закулисном смислу) пука фантазија.

Или, да се опет послужим једном аналогijом (истина, можда мало грубом, али не и сасвим нетачном). Први, најгласнији и најупорнији критичари националсоцијализма били су комунисти. И сами комунисти су могли да се због различитих ствари дисквалификују. Али, да ли су све те дисквалификације комуниста биле довољне да се каже да је са националсоцијализмом све ипак у најбољем реду? Исто, најоштрији критичари закулисног деловања геј лобија у САД су десничари. Али, њихова (дис)квалификација као десничара није никакво јамство да је баш све са овим лобијем како треба.

* * *

На крају, неколико речи и о барикадама. Динић истрже из контекста једну моју реченицу из студије "Културни рат у Србији". У тој студији ја тврдим да у Србији постоји једна врста необјављеног рата који се води против одређених вредности. Ја сам против сваког рата. Али, нико не треба да мисли да уништавање традиционалних вредности може проћи без отпора. У том контексту и ја кажем да ћу бити један од оних који ће се бранити.

Ја себе видим као политичког либерала, али и културног конзервативца. Таква позиција није ретка [\[4\]](#). Она, између осталог, подразумева стриктно поштовање нечије слободе, личне сигурности и права на приватност, али и одбрану јавних, традицијом потврђених вредности, од "приватизације" одн. релативизације и урушавања у име слободе и приватности. У том смислу, ја заиста могу да, непротивречно, осуђујем свако насиље против ЛГБТ појединаца, али и да не пристајем на редеофинисање појмова као што су "брак" или "(не)дискриминација".

Никада нисам бежао од дијалога о тој, или било којој другој теми. Али, водити дијалог са неким представницима "друге Србије", па и геј заједнице, често је, нажалост, значило само бити изложен најгорим вулгарностима, па и претњама физичким насиљем [\[5\]](#). Таквих вулгарности и претњи у тексту Растислава Динића, на срећу, нема. Већ то је изванредан напредак дела друге Србије окупљеног око "Пешчаника", који ваља

О дијалогу (или још једном о фуснотама и барикадама)

Пише: Слободан Антонић

понедељак, 08 децембар 2008 13:33

поздравити. Ипак, оно што у том тексту има, јесте несумљиви вишак малициозности и жеље да се противник дисквалификује не само у погледу његових друштвених и политичких идеја, већ и у погледу његове елементарне интелектуалне коректности. То је оно на шта су људи из академских кругова, као што то Динић добро зна, доста осетљивији. То је оно што им можда и теже пада од највулгарних увреда, карикатура и фотомонтажа који се дистрибуирају по бројним сајтовима "друге Србије".

Одатле и ово моје реаговање у "Пешчанику", дакле на "територији" за коју се може рећи да је све друго осим да је отворена за другачија мишљења. Ви имате своју друштвену идеју, ја имам своју. Да ли је могуће износити те идеје коректно и без увреда? Ја мислим да јесте и око тога се трудим. Мислим да никога нисам увредио и чак и интернет текстове опремам фуснотама. Ви ми сада кажете да чак ни то више није у реду, кажете ми да не само да нису у реду моје идеје, већ и да сам ја у целости некако сумњив, неисправан и погрешан. Заиста? Ако вам је лакше да тако носите себе и своје идеје, само напред. Али, ја ћу из ове садашње дискусије са Динићем доста тога научити (макар да морам бити прецизнији и акрибичнији у ономе што пишем). А ви? Хоћете ли и ви нешто научити? Или ћете остати тамо где сте и били, уверени да све знате и да вам ваша идеологија даје моћ да о свему и свакоме можете да пресуђујете? Али, ако се икада запитате шта ће се десити у будућности не треба да имате никакве сумње: будућност и догматска ароганција тешко да у икада ишли заједно.

[1] <http://pescanik.net/content/view/2406/191/>

[2] <http://www.nspm.rs/kulturna-politika/poraz-gej-lobija.html>

[3] Robert H. Bork, *Slouching Towards Gomorrah: Modern Liberalism and American Decline*, Regan Books, New York 1996, pp. 36-55, и даље.

[4] http://www.katalaksija.com/v2.0/index.php?option=com_content&task=view&id=118&Itemid

О дијалогу (или још једном о фуснотама и барикадама)

Пише: Слободан Антонић
понедељак, 08 децембар 2008 13:33

=1

[5] види примере мом тексту «Псовачка страна `друге Србије», <http://www.nspm.rs/kulturna-politika/psovacka-strana-ldruge-srbijer.html>